

Hodnocení průběhu doktorského studia a vypracované disertační práce PhDr. Štěpána Vymětala

Plnění studijních povinností

Dr. Štěpán Vymětal úspěšně absolvoval doktorský studijní program sociální psychologie v kombinované formě a předložil ve stanoveném termínu svou disertaci k obhajobě. Předepsané dílčí zkoušky i závěrečnou zkoušku složil v řádných termínech, se školitelem v průběhu studia aktivně spolupracoval. Průběh jeho studia hodnotím jako bezproblémový.

K absolvování studia využil celý povolený časový rozsah, což v tomto případě lze dobře zdůvodnit tím, že v užším oboru svého zaměření, sociální psychologie mimořádných událostí a katastrof, průběžně nejen zkoumal, ale také prakticky zasahoval a hojně přednášel i publikoval, jak ukazují soupisy jeho odborné produkce v pravidelných ročních hodnoceních.

Hodnocení odevzdané disertační práce

Disertační práci „Psychologie v krizovém řízení: zátěžové a ochranné faktory u policistů zasahujících u hromadného neštěstí“ věnoval teoretickému rozboru problematiky z hledisek především stresového prožívání a reagování jednotlivců a skupin prakticky dotčených takto vzniklou škodou, především v pozici přímo postižených obětí a v pozici aktuálně zasahujících členů záchranných týmů s různými kvalifikacemi a úkoly. Hluběji se přitom zabývá otázkami psychologie osobnosti ve smyslu biopsychosociální odolnosti vůči stresu, zdravých a nezdravých způsobů vyrovnávání s ním a jejich následků nepříznivých v podobě psychických a psychosomatických poruch, i příznivých v podobě úspěšného zvládnutí psychicky a prakticky kritických situací jako zkušenosti podněcující následný zdravý vývoj osobnosti člověka.

Teoretickou přípravu vlastního výzkumného šetření doplňuje dr. Vymětal popisem povahy, úkolů a speciální průpravy příslušníků složek zasahujících u hromadných neštěstí v rámci integrovaného záchranného systému České republiky a vymezuje své výzkumné téma rámcem úkolů a možností příslušníků Policie České republiky. Po psychologické stránce se věnuje jednak nárokům sociální a psychologické podpory obětem neštěstí, s nimiž jsou při záchranných pracích v osobním kontaktu, jednak nárokům vlastního zvládnutí stresových situací, jimž jsou přitom bezprostředně vystaveni.

Pro vlastní výzkum autor zvolil případovou studii konkrétního vlakového neštěstí, kde kromě osobní zkušenosti s praktickým nasazením získal výjimečnou možnost vstoupit do blízkého kontaktu s členy záchranného systému i jako pak psychologicky s nimi zpracovávající jejich příznivé a nepříznivé zkušenosti z této kritické situace. Projekt tohoto ex-post-facto založeného zkoumání je metodologicky dobře promyšlený, spojuje dotazníkové metody získávání kvantitativně zpracovatelných údajů s metodami kvalitativními – studiem dokumentů a hloubkovými rozhovory s podsouborem záchranářů – policistů. Protože autor dokázal získat údaje od

zasahujících záchranářů přímo několik dnů po akci a pak zas s několikaletým odstupem od ní, pokládám takto získané poznatky za metodologicky podstatně spolehlivější, než jaké přinášejí pouze jednorázové studie bez následné kontroly.

Práce obsahuje velké množství údajů popisujících jednak osobní skladbu, připravenost a vybavenost souboru zasahujících policistů z hledisek pro zdárné provedení zásahu podstatných, jednak výskyt psychologicky významných zjištění včetně pozorovaných diagnosticky a prakticky závažných úkazů při jejich zásahu a po něm. Při zpracovávání konečného znění disertační práce autor na základě konzultací se školitelem mnohé až příliš podrobné a rozsáhlé množiny údajů zpracoval pouze v souhrnných ukazatelích a vykázal je v podobě shrnujících tabulek a grafů, což přehlednosti a srozumitelnosti výpovědní stránky textu prospělo.

Závěrečné části práce mají shrnující povahu, především stručně vyjádřených odpovědí na předem formulované výzkumné otázky v kapitole 7. Vědecky zobecněné poznatky pak konkretizuje v praktických doporučeních pro složky krizového řízení Policie ČR a pro systém Posttraumatické intervenční péče Policie ČR. Vzhledem k podložení těchto doporučení velmi konkrétním a důkladným zkoumáním soudím, že mají hodnotu vědecky podložených závěrů a jsou tak zdařilým zhodnocením provedené výzkumné práce.

Disertační práce je vybavená dostatečným množstvím domácích i zahraničních pramenů včetně 11 vlastních publikací autora k jejímu tématu. V přílohách je vedle pojmoslovných a metodických podkladů práce a obrazové dokumentace zachycen také postup kvalitativní analýzy hloubkových rozhovorů včetně příkladu její aplikace na konkrétní přepis rozhovoru, což dodává provedenému šetření nejen na zajímavosti, ale i na metodologické věrohodnosti.

Po obsahové stránce hodnotím práci jako zdařilou, teoreticky i prakticky přínosnou. Drobnou pochybnost v literárně přehledových oddílech vzbuzuje na str. 96 odkaz na Frankla (1994) u výčtu čtyř existenciálních motivů – ty podle mého názoru takto popisuje až jeho žák Längle, zatímco Frankl z nich zdůraznil pouze čtvrtý uvedený, tedy „vůli ke smyslu“.

Po formální stránce oceňuji důkladnost objasňování a ilustrování teoretických a výzkumných pojmů a tezí poznámkovým aparátem v průběhu práce i na jejím konci včetně názorných grafů. Pokládal bych za vhodnější přeuspořádat prvé čtyři kapitoly podle obecnosti z hlediska psychologického, tedy v pořadí 4.1, 4.4, 4.3 a nakonec 4.2, která již uvozuje vlastní předmět zkoumání. Text samotné práce i její anotace je zpracován přesně, lze mu však vytknout na některých místech určitou vyjadřovací uchvátanost a užití některých přespříliš dlouhých vět, sestavených takto zřejmě ve snaze shrnout do nich co nejúplněji řadu vzájemně souřadných údajů naráz. Text práce by si proto ještě drobné stylistické úpravy pro případné publikování jejich výsledků zasloužil.

Závěr:

Na základě splnění všech předepsaných studijních povinností a zvážení metodologické přiměřenosti a výzkumného přínosu vypracované disertační práce doporučuji, aby se odevzdaná disertace stala předmětem obhajoby.

V Praze 15. dubna 2013

Doc. PhDr. Karel Balcar, CSc.

školitel PGS